

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 347/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených ATTORNEYS GROUP s. r. o., Kláry Jarunkovej 2, Banská Bystrica, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ing. Miroslav Ďuraj, proti uzneseniam Okresného súdu Nitra č. k. 10 C 604/2015-1138 a č. k. 10 C 604/2015-1143 z 15. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

2. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesení Okresného súdu Nitra č. k. 10 C 604/2015-1138 a č. k. 10 C 604/2015-1143 z 15. marca 2023 **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. mája 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 604/2015-1138 a č. k. 10 C 604/2015-1143 z 15. marca 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenia“). Navrhujú, aby ústavný súd napadnuté uznesenia zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. Domáhajú sa i náhrady trov konania a žiadajú ústavný súd, aby odložil vykonateľnosť ústavnou sťažnosťou napadnutých uznesení okresného súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 10 C 604/2015 domáhali voči žalovaným 1 až 4 zaplata 124 133,52 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody.

3. Okresný súd o žalobe prvýkrát rozhodol rozsudkom č. k. 10 C 604/2015-738 zo 17. júna 2019 v spojení s opravným uznesením č. k. 10 C 604/2015-815 z 12. decembra 2019 tak, že konanie v časti o zaplata 111 435,58 eur zastavil, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žalovaným 1 až 4 priznal proti sťažovateľom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Po podaní odvolania Krajský súd v Nitre uznesením č. k. 9 Co 11/2020-827 z 9. apríla 2021 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I (ktorým konanie v časti o zaplata sumy 111 435,58 eur zastavil) potvrdil a vo zvyšnej časti zrušil a vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. V poradí druhým rozsudkom č. k. 10 C 604/2015-913 zo 17. júna 2021 okresný súd žalobu zamietol a žalovaným 1) až 4) priznal proti sťažovateľom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Následne odvolací súd rozsudkom č. k. 9 Co 106/2021-1001 z 30. júna 2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovaným 1 až 4 priznal voči sťažovateľom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Uznesením č. k. 10 C 604/2015-1072 z 22. septembra 2022 okresný súd priznal žalovanému 1 nárok na náhradu trov konania v celkovej výške 17 487,46 eur, a to pri výške základnej hodnoty jedného úkonu 672,21 eur vyčíslenej z tarifnej hodnoty sporu pri podaní žaloby 124 133,52 eur a uznesením č. k. 10 C 604/2015-1100 z 12. decembra 2022 okresný súd priznal žalovaným 2 až 4 spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v celkovej výške 17 843,72 eur, a to pri výške základnej hodnoty jedného úkonu 672,21 eur, resp. 1 008,32 eur pri spoločnom zastupovaní žalovaných 2 až 4 vyčíslenej z tarifnej hodnoty sporu pri podaní žaloby 124 133,52 eur.

6. Proti obom už uvedeným rozhodnutiam okresného súdu o výške trov konania podali sťažovatelia sťažnosti.

7. Uznesením č. k. 10 C 604/2015-1138 z 15. marca 2023 okresný súd zmenil uznesenie č. k. 10 C 604/2015-1072 z 22. septembra 2022 tak, že sťažovateľom uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanému 1 náhradu trov konania na súde prvej inštancie a v odvolacom konaní vo výške 11 940,88 eur na účet jeho právneho zástupcu (návrh na odklad vykonateľnosti uznesenia zamietol).

8. Uznesením č. k. 10 C 604/2015-1143 z 15. marca 2023 okresný súd zmenil uznesenie č. k. 10 C 604/2015-1100 z 12. decembra 2022 tak, že sťažovateľom uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným 2 až 4 náhradu trov konania na súde prvej inštancie a v odvolacom konaní vo výške 13 644,93 eur na účet ich právneho zástupcu.

II. Argumentácia sťažovateľov

9. Sťažovatelia argumentujú, že okresný súd sa v odôvodnení napadnutých uznesení nedostatočne vysporiadal s namietanou nesprávnou aplikáciou § 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), ktorý ustanovuje spôsob určenia výšky tarifnej odmeny právneho zástupcu v závislosti od hodnoty predmetu sporu, keďže:

- vec posúdil striktne právne podľa všeobecnej judikatúry a rozhodovacej praxe, ktorá vznikla na podklade konaní vedených v obdobných právnych veciach, avšak vôbec nezohľadnil odlišnosť a špecifickosť prípadu sťažovateľov,

- striktne sa držal hodnoty sporu pri podaní žaloby a vôbec nezohľadnil skutočnosť, že predmet sporu bol v konaní opakovane zmenený (v najväčšej časti už podaním z 23. augusta 2018, a to vzatý späť v časti o náhradu škody vo výške 111 283,68 eur s prísl.), pričom v ďalšej fáze konania bola hodnota sporu podstatne nižšia, 14 627,14 eur s prísl., teda nie 124 133,52 eur s prísl.

10. Sťažovatelia zastávajú názor, že ak sa po začatí poskytovania právnych služieb zmení (rozšíri, resp. zúži) predmet právnej služby, je možné za okamih začatia poskytovania právnej služby považovať okamih vykonania úkonov právnej služby o takto zmenenom (rozšírenom, zúženom) predmete právnej služby.

11. Podľa názoru sťažovateľov okresný súd nesprávne aplikoval § 10 ods. 2 vyhlášky, keď na všetky priznané trovy uplatnené právnymi zástupcami žalovaných uplatnil tarifnú odmenu z plnej hodnoty veci pri začatí konania, teda zo sumy 124 133,52 eur, t. j. 672,21 eur, resp. 1 008,32 eur za jeden úkon právnej služby, bez toho, aby vzal do úvahy čiastočné späťvzatie žaloby a všetky okolnosti a špecifiká prípadu.

12. Napadnuté uznesenia považujú sťažovatelia za vydané „v rozpore so zákonom“, pričom zo strany okresného súdu došlo k vybočeniu z procesných pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania dosahujúce ústavnoprávnu intenzitu, ktoré viedlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami okresného súdu.

14. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou

opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmavať, resp. či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

15. Ústavný súd opakovane (z novšej judikatúry porov. medzi mnohými napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017, II. ÚS 566/2018, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 178/2019) judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecných súdov o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdnictva.

16. Ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018).

17. Ťažiskom ústavnej sťažnosti sťažovateľov je ich nesúhlas s aplikáciou § 10 ods. 2 vyhlášky okresným súdom, ktorý uviedol, že rozhodujúcim momentom pre určenie tarifnej hodnoty je hodnota predmetu konania (výška peňažného plnenia) v okamihu začatia poskytovania právnej služby, a nie hodnota predmetu poskytnutia právnej služby v čase (dobe) vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby.

18. Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

19. V súvislosti so sťažnostnou argumentáciou sťažovateľov poukazuje ústavný súd na relevantnú časť odôvodnenia jedného z napadnutých, argumentačne zhodných uznesení okresného súdu, v ktorom uvádza:

«Predmetom konania bolo zaplatenie peňažnej sumy. Hodnotu veci je preto možné vyjadriť v peniazoch a pri určovaní výšky základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby nie je odôvodnené postupovať podľa § 11 ods. 1 vyhlášky, ale podľa § 10 ods. 2 vyhlášky. V priebehu konania prišlo nesporne niekoľko krát ku kvalitatívnej zmene výšky požadovaného peňažného plnenia, pretože žalobcovia najskôr predmet sporu obmedzili (zúžili) a následne ho zase rozšírili, čím sa síce obmedzil (zúžil) a následne rozšíril aj predmet poskytovania právnej služby, ale keďže podľa § 10 ods. 2 vyhlášky je tarifnou hodnotou výška peňažného plnenia, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby, postupoval vyšší súdny úradník správne, keď základnú sadzbu tarifnej odmeny za všetky právne úkony stanovil z peňažného plnenia vo výške 124 133,52 eur a to vo výške 672,21 eur. Keďže právny zástupca od 14. 3. 2018 zastupoval už troch žalovaných, uvedená základná sadzba tarifnej odmeny sa podľa § 13 ods. 3 vyhlášky znížila u každej zo zastupovaných osôb o 50 % t. j. na 224,07 eur a keďže ide o zastupovania troch osôb bola vo výške 1008,31 eur . Súd rovnako poukazuje na nález ústavného súdu zo dňa 27. 8. 2018 sp. zn. IV ÚS 202/2018, ktorý bol vydaný v obdobnej veci, v ktorom ústavný súd uviedol, že: „rozhodujúcim momentom pre určenie tarifnej hodnoty je hodnota v okamihu začatia poskytovania právnej služby, a nie hodnota predmetu poskytnutia právnej služby v čase (dobe) vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby“, v ktorom skonštatoval, že krajský súd, ktorý zohľadnil čiastočné späťvzatie, porušil právo sťažovateľa na súdnu ochranu, na spravodlivé súdne konanie a aj dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Po vydaní nálezu síce ústavný súd vydal dňa 19. 11. 2019 nález sp. zn. I. ÚS 146/2019, na ktorý poukázali aj žalobcovia a dňa 16. 6. 2020 aj uznesenie sp. zn. III ÚS 144/2020, v náleze zo dňa 25. 8. 2022 sp. zn. III. ÚS 583/2021 však uviedol, že nález sp. zn. I. ÚS 146/2019 a uznesenie sp. zn. III. ÚS 144/2020 nie sú v týchto veciach aplikovateľné a pridržel sa nálezu sp. zn. IV. ÚS 202/2018, na ktorom zotrval ústavný súd aj v uznesení zo dňa 28. 7. 2022 sp. zn. III. ÚS 434/2022. V uvedených rozhodnutiach ústavný súd nepresvedčila ani argumentácia sťažovateľov, ktorí poukazovali (tak, ako žalobcovia) na výklad v C. H. Beck. Na výpočet tarifnej odmeny úkonu právnej služby podľa vyhlášky nemá vplyv určenie výšky súdneho poplatku podľa zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch. Hoci aj podľa súdu sa nezohľadnenie zmeny žaloby v prípade čiastočného späťvzatia môže priečiť princípu spravodlivosti a aj zámeru normotvorcu sledovaného § 9 a 10 vyhlášky, pretože trovy konania musia byť v príčinnej súvislosti s procesným postupom k predmetu konania a ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému nároku, súd s poukazom na znenie ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky a aj uvedenú rozhodovaciu prax ústavného súdu, nepovažoval v tejto časti sťažnosť žalobcov za dôvodnú.»

20. Z citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu je zrejmé, že okresný súd sa zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom i vysporiadal s námietkou sťažovateľov súvisiacou s otázkou stanovenia rozhodujúceho momentu pre určenie tarifnej hodnoty, pričom za rozhodujúcu považoval tarifnú hodnotu (predmetu konania) v okamihu začatia poskytovania právnej služby a v nadväznosti na uvedené poukázal na súdnu prax i judikatúru ústavného súdu v podobných veciach. Ústavný súd považuje naznačenú líniu jeho judikatúry za stabilizovanú i s poukazom na novšie rozhodnutia (II. ÚS 297/2022, podporne II. ÚS 34/2023).

21. Uplatnený spôsob aplikácie § 10 ods. 2 vyhlášky v posudzovanej právnej veci považuje ústavný súd za ústavne akceptovateľný, pričom nemožno konštatovať, že by okresný súd pochybil pri aplikácii relevantných ustanovení vyhlášky a postupoval ústavne nekonformným spôsobom.

22. K argumentácii sťažovateľov, že okresný súd nezohľadnil odlišnosť a špecifickosť prípadu sťažovateľov, ústavný súd uvádza, že uvedené by okresný súd mohol v naznačených intenciách teoreticky zohľadniť pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania, nie však v danom štádiu konania, keď okresný súd rozhoduje už o samotnej výške trov konania.

23. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnení napadnutých uznesení okresného súdu ako celku dospel k presvedčeniu, že nevybočujú z aplikačnej praxe všeobecných súdov v súvislosti s rozhodovaním o výške náhrady trov konania, nemožno im pripísať charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle a je preto potrebné ich považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

24. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutými uzneseniami okresného súdu a označeným základným právom podľa ústavy, ako aj právom podľa dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľa namietajú, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

25. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú (bod 1 výroku).

26. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, nebolo namieste ani vyhovieť požadovanému odkladu vykonateľnosti napadnutých uznesení okresného súdu (bod 2 výroku). Bezpredmetným sa stalo aj rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu